

**Wyrok z dnia 21 sierpnia 1996 r.
I PRN 118/96**

Wynagrodzenie prokuratora w latach 1992 i 1993 winno być ustalone na podstawie art. 62 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 25, poz. 103 ze zm., obecnie Dz. U. z 1994 r., Nr 19, poz. 70 ze zm.) tylko w okresach od dnia 1 stycznia 1992 r. do dnia 9 marca 1992 r. i od dnia 1 stycznia 1993 r. do dnia 31 marca 1993 r. W pozostałych okresach to wynagrodzenie określały art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o gospodarce finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83), art. 28 ustawy budżetowej na 1992 r. z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229) i art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 1, poz. 1).

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 1996 r. sprawy z powództwa Anny Ł.-B. przeciwko Prokuraturze Wojewódzkiej w W. o wynagrodzenie, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 14 kwietnia 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 7 lutego 1994 r. [...] w części dotyczącej wynagrodzenia za okresy od 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. i od 1 kwietnia 1993 r. do 31 października 1993 r. i w tym zakresie przekazuje sprawę temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania,

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną w pozostałym zakresie.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 7 lutego 1994 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy dla Wrocławia Śródmieścia zasądził od strony pozwanej-Prokuratury Wojewódzkiej w W. na rzecz powódki Anny Ł.-B. kwotę 63 554 100 zł z odsetkami, tytułem wyrównania wynagrodzenia za okres od 1 stycznia 1989 r. do 1 października 1993 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka w spornym okresie była zatrudniona na stanowisku prokuratora. Strona pozwana wypłacała jej wynagrodzenie za pracę sprzecznie z art. 62 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 25, poz. 103 ze zm.) oraz sprzecznie z uchwałą Rady Państwa z dnia 20 lutego 1989 r. w sprawie zasad wynagradzania prokuratorów oraz asesorów i aplikantów prokuratorskich (M.P. Nr 4, poz. 37) i rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 84, poz. 494), gdyż do obliczania tego wynagrodzenia przyjmowała niższą podstawę niż wynikającą z przeciętnego wynagrodzenia w sferze

produkcji materialnej w gospodarce narodowej, ogłaszanego co kwartał przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Sąd Rejonowy uznał, że powyższe przepisy nie zostały zmienione przez przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 396), ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83), ustawy budżetowej na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229) oraz ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 1, poz. 1).

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 14 kwietnia 1994 r. [...] oddalił rewizję strony pozwanej. Sąd Wojewódzki podkreślił, że przepisy ustawy o prokuraturze mają pierwszeństwo do ustalania wysokości wynagrodzeń prokuratorów przed ustawami okołobudżetowymi, które nie mogą przekształcać praw nabytych.

Od tego wyroku rewizję nadzwyczajną złożył Minister Sprawiedliwości, który zarzucił mu rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 396), art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83), art. 28 ustawy budżetowej na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229) oraz art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 1, poz. 1). Rewidujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w części uwzględniającej powództwo i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Minister Sprawiedliwości wywiódł, że wskazane wyżej przepisy ustaliły, że do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów w 1991 r. stosuje się przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r.; do takiego wynagrodzenia w 1992 r. - do czasu uchwalenia ustawy budżetowej na ten rok - także przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r., a od dnia 1 czerwca 1992 r. do dnia 31 grudnia 1992 r. przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1992 r.; oraz w okresie od 1 kwietnia 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. - przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w gospodarce narodowej, bez wypłat z zysku, w trzecim kwartale 1992 r. Zdaniem skarżącego bez znaczenia jest kwestia, że w przepisach wyżej wskazanych ustaw nie dokonano wyraźnej zmiany lub uchylenia art. 62 ustawy o prokuraturze. Sprzeczność między przepisami różnych ustaw, w przypadku gdy późniejsze nie uchylają w wyraźny sposób wcześniejszych, podlega bowiem zdaniem Ministra Sprawiedliwości, usunięciu przy zastosowaniu zasady *lex posterior derogat priori*, co powoduje, że przepisy wskazanych wyżej ustaw jako późniejsze uchylają w okresie ich obowiązywania moc art. 62 ustawy o prokuraturze. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości bez znaczenia jest, że regulacje prawne dotyczące wynagrodzeń prokuratorów zostały zamieszczone w wyżej opisanych ustawach. O znaczeniu i wykładni przepisów nie decyduje bowiem to w jakim akcie prawnym zostały zamieszczone, lecz ich treść i wynikająca z niej funkcja.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest wynagrodzenie za pracę

prokuratora za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 października 1993 r. W okresie tym występowały różne regulacje prawne, które wymagają odrębnego rozpatrzenia. Już jednak w tym miejscu można stwierdzić, że zarzuty rewizji nadzwyczajnej w ogóle nie dotyczą objętego roszczeniem okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1990 r. Rewizja nadzwyczajna powołuje się bowiem na przepisy art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 386), art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83), art. 28 ustawy budżetowej na rok 1992 z dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 229) i art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 1, poz. 1), a te, zgodnie z ich wyraźnym brzmieniem, mogły znaleźć zastosowanie tylko co do okresów od 1 stycznia 1991 r. do 31 października 1993 r. Inaczej mówiąc rewizja nadzwyczajna nie przedstawia w ogóle żadnych zarzutów, a więc także zarzutu rażącego naruszenia prawa, w zakresie uwzględniającym roszczenie powódki o wyrównanie wynagrodzenia za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1990 r. W tym przedmiocie również Sąd Najwyższy nie dostrzega naruszenia prawa w zaskarżonych wyrokach. Są one zgodne ze znajdującą analogiczne zastosowanie uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 1991 r., I PZP 34/91 (PiZS 1991 nr 10 s. 70, Rejent 1991 nr 6 s. 148.) oraz uchwałą Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lutego 1993 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 81). W tej części rewizja nadzwyczajna podlega więc oddaleniu na podstawie art. 421 § 1 KPC.

Jeżeli chodzi o okres od 1 stycznia 1991 r. do 31 grudnia 1991 r., to problem sprowadza się do oceny mocy obowiązującej art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r., według którego do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziów w tym roku stosowało się przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r. Orzeczeniem z dnia 29 stycznia 1992 r., K 15/91 (OTK 1992 cz. I poz. 8, PiP 1993 nr 2 str. 98 z glosą C. Jackowiaka) Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. jest niezgodny z Konstytucją, zarówno w zakresie odnoszącym się do czasu przed dniem jego wejścia w życie, jak i po tym dniu. Słuszność tego orzeczenia została uznana przez Sejm, który jednak nie dokonał zmiany ani uchylecia tego przepisu. Sąd Najwyższy przyjął, że uznanie przez Sejm za zasadne tego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie oznaczało, iż nie obowiązywało wynikające z tej ustawy zawieszenie waloryzacji płac w roku 1991 (uchwała z dnia 2 marca 1993 r., I PZP 3/93, OSP 1994 z. 2 poz. 35 z glosą J. Trzcińskiego; por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 grudnia 1992 r., III APr 76/92, OSA 1993 nr 6 poz. 23). Co do zasady należy więc uznać, że reguły obliczania wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów zostały czasowo zmodyfikowane przez przepis art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o wynagrodzeniach w sferze budżetowej w 1991 r. (por. wyrok z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PRN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4 poz. 61), gdyż ograniczenie obowiązywania regulacji prawnej może następować zarówno przez jej wyraźne uchYLENIE, jak też przez wydanie aktu późniejszego, w myśl zasady *lex posterior derogat legi anteriori* (tak wyrok z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PRN 11/94, nie publikowany). Należy uznać, że Sądy obu instancji naruszyły prawo odmawiając zastosowania art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. Zważyć jednak trzeba, iż w wyniku uznania przez Sejm za słuszne opisanego orzeczenia Trybunału Konstytucyj-

nego, sprzeczne z Konstytucją obniżenie wynagrodzeń prokuratorów w 1991 r. zostało częściowo zrekompensowane w ustawie z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz. U. Nr 44, poz. 202 ze zm.). Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 1 lit. c tej ustawy osoby, które w okresie od dnia 1 lipca 1991 r. do dnia 31 grudnia 1991 r. zajmowały stanowiska prokuratorów otrzymają rekompensacyjne świadectwa udziałowe narodowych funduszy inwestycyjnych, z wyjątkiem osób, których roszczenia z tego tytułu zostały zaspokojone. Przepis ten więc zakłada, że "wyrównanie" wynagrodzeń nastąpi przez wydanie świadectw udziałowych, ale stanowi także, iż możliwe było zaspokojenie roszczeń z tego tytułu w inny sposób, np. przez wypłatę wynagrodzeń z pominięciem art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r.

Dla uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej niezbędne jest stwierdzenie nie tylko naruszenia prawa ale także uznanie, że naruszenie to ma charakter "rażący". W zaskarżonych wyrokach przyjęto, że jest zgodne z prawem pominięcie przepisu, co do którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził jego niezgodność z Konstytucją, a nawet Sejm uznał takie orzeczenie za słuszne. Rozumowanie to dotknięte jest wadą. Należy jednak uznać, że niezastosowanie w takiej sytuacji określonego przepisu (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r.), zwłaszcza gdy późniejsza ustawa (o narodowych funduszach inwestycyjnych) uwzględniła takie pominięcie jego stosowania, nie jest "rażącym naruszeniem prawa" w rozumieniu art. 417 § 1 KPC. Z tego względu rewizja nadzwyczajna, na podstawie art. 421 § 1 KPC, podlega w tym zakresie oddaleniu.

Następny okres, który należy wyróżnić, to okres od 1 stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r. Chodzi w nim o zastosowanie art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. o zasadach gospodarki finansowej państwa w 1992 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 83 ze zm.), nakazującego do czasu uchwalenia ustawy budżetowej na 1992 r. obliczać wynagrodzenie prokuratorów według przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej w I kwartale 1991 r. Również w przedmiocie tego przepisu i jego zgodności z Konstytucją wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. W orzeczeniu z dnia 30 listopada 1993 r., K 18/92 (OTK 1993 cz. II poz. 41), stwierdził on, że przepis art. 16 cytowanej ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r., w zakresie odnoszącym się do czasu przed dniem jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw (co nastąpiło 10 marca 1992 r.), jest niezgodny z Konstytucją. Obwieszczeniem z dnia 15 czerwca 1994 r. (Dz. U. Nr 74, poz. 338) Prezes Trybunału Konstytucyjnego ogłosił utratę mocy obowiązującej tegoż art. 16 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. w zakresie odnoszącym się do czasu przed dniem jej ogłoszenia (czyli właśnie za okres od 1 stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r.). Oceniając więc w świetle aktualnego stanu prawnego, wynikającego z opisanej utraty mocy omawianego przepisu, należy uznać, że w zaskarżonych wyrokach, w ostatecznym wyniku, nie doszło do naruszenia prawa przez pominięcie stosowania art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. w okresie od 1 stycznia 1992 r. do 10 marca 1992 r., gdyż przepis ten utracił moc obowiązującą. Dlatego i w tym zakresie rewizja nadzwyczajna podlegała oddaleniu.

Sąd Najwyższy uwzględnił natomiast rewizję nadzwyczajną w zakresie żądania za okres od 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. W tym przedmiocie Sady pominęły bowiem przepis art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r. oraz przepis art. 28 ustawy budżetowej na 1992 r. z dnia 5 czerwca 1992 r. Wskazany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 1993 r., K 18/92, za okres po ogłoszeniu ustawy z dnia 25 stycznia 1992 r., przepis art. 16 pkt 2 został uznany za zgodny z

Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 8 listopada 1994 r., I P 1/94 (OTK 1994 cz. II poz. 37) nie dopatrzył się także niezgodności z Konstytucją przepisu art. 28 ustawy budżetowej na 1992 r.

Niezastosowanie przepisów o jednoznacznej treści, co do których nadto Trybunał Konstytucyjny uznał ich zgodność z Konstytucją, jest rażącym naruszeniem prawa w rozumieniu art. 417 § 1 KPC i skutkuje uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 422 § 2 KPC).

Podobnie sytuacja wyglądała w następnym okresie, za który dochodzone było roszczenie. Wysokość wynagrodzenia powódki w 1993 r. określała ustawa z dnia 30 grudnia 1992 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie ustawy o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. z 1993 r., Nr 1, poz. 1). Według art. 4 ust. 3 tej ustawy w okresie do końca marca 1993 r. wynagrodzenie powódki miało pozostawać na poziomie z grudnia 1992 r., natomiast poczynając od dnia 1 kwietnia 1993 r. do końca roku powinno ono być obliczane na podstawie przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej w gospodarce narodowej, bez wypłat z zysku, w trzecim kwartale 1992 r. (art. 4 ust. 2 tej ustawy). Orzeczeniem z dnia 11 września 1995 r., P 1/95 (OTK 1995 r. nr 1 poz. 3) Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. między innymi w odniesieniu do sędziów i prokuratorów jest niezgodny z art. 1, art. 3 i art. 7 Konstytucji. W wykonaniu tego orzeczenia Prezes Trybunału Konstytucyjnego ogłosił obwieszczenie z dnia 5 kwietnia 1996 r. o utracie mocy obowiązującej art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 30 grudnia 1992 r. (Dz. U. Nr 44, poz. 197). Oznacza to, że w okresie od dnia 1 stycznia 1993 r. do dnia 31 marca 1993 r. powódka nabyła prawo do wynagrodzenia określonego w art. 62 ustawy o prokuraturze, a zatem w tym zakresie rewizja nadzwyczajna podlega oddaleniu. Natomiast w odniesieniu do przepisu art. 4 ust. 2, regulującego prawo powódki do wynagrodzenia w 1993 r. poczynając od dnia 1 kwietnia Trybunał Konstytucyjny we wskazanym wyżej orzeczeniu P 1/95 orzekł o jego zgodności z Konstytucją, a zatem na jego podstawie powódka nabyła prawo do wynagrodzenia do końca spornego okresu i w tym zakresie należało uwzględnić rewizję nadzwyczajną z wyżej wskazanych przyczyn.

Ostatecznie więc trzeba stwierdzić, że zaskarżone wyroki rażąco naruszają prawo, zasądzając na rzecz powódki wyrównanie wynagrodzenia za okres od dnia 10 marca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. i od 1 kwietnia 1993 r. do 31 października 1993 r. Merytoryczne rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy nie było w tym zakresie możliwe z uwagi na konieczność ustalenia jaka kwota została powódce zasądzona tytułem wyrównania wynagrodzenia za ten okres.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====